

Qua nocent docent.

Cap. 23.

EX haecenus ostensis operatio-
nibus, quæ omnes acidis, &
falsis perficiuntur, nullibi apparuit
alterius destructio, sed eamus ad
Rapsodiam, quam scriba superbo
titulo *Mantissam Hermeticam*
vocat, vt propria doctrina erudia-
mini, ybi sese offert. *Mercurij sub-
limati corrosivi vera preparatio.*

Vinum vendibile (ait Poeta)
Hedera non indiget, quare huic
titulo addatur *vera preparatio* nō
video: Suspisor ne reformatore mo-
re consueto hac vana promissio-
ne nobis dolose imponat, eamus
illi obuiam.

Mercurius, inquit, *recte subli-
matur cum sale, & vitriolo*, mi-
rum quod non timeat acidi vi-
trioli destructionem à sale, sed
quia sic ab alijs scriptum inuenit,
saltem addit: *vitriolum caute cal-
cinari debere, ne priuetur acido
spiritu*. Sibi videtur hic aliquid
magni momenti admonere: vt
etiam quod *sublimatio bis terue
reiteretur nonis speciebus sale, scil.
& vitriolo*: sed ad quid hæc repe-

quid Her-
mes de his
nugis sense-
rit ridicula
societas pla-
ne ignorat

tita sublimatio cum nouis specie-
bus? mercurius enim semel satura-
tus acidis spiritibus hos non defe-
rit, vt nouos eiusdem naturæ, &
essentiæ reinduat, ad quid ergo rei-
teratur labor? præcipuè si verum
est, vt est verissimum, quod in na-
tura omnia reguntur certis nu-
meris, ponderibus, & mensuris
iuxta illud Poetæ.

*Est modus in rebus, sunt certi
denique fines,*

*Quos ultra, citraque nequit,
consistere rectum.*

Sic etiam mercurij natura aci-
dis spiritibus semel saturata absor-
psit, & combibit, quantum perfert,
& quantum indiget à prima sub-
limatione, & licet centies deinde
resublimetur, aut per se, aut cum
nouis speciebus, semper manet
idem sublimatus mercurius, adeo-
que reiterare laborem, est tempus,
& species inutiliter perdere. Huc
alludere videtur Sapientis illud in
prouerbij cap. 20. vers. 10. Abom-
inabile apud Deum pondus, &
pondus, mensura, & mensura.

Scio, à multis expeti modum
sublimandi mercurium ob me-
tum, ne venale hinc inde, admi-
stum habeat arsenicum, quod ta-
men vt periculosa merx, mercurio
in

HIPPOCRATES. 211

in eius sublimatione addi nequit, propter subtile venenum, quod sublimando spirat, ac operadores suffocat: eiusmodi autem venenum subtile proprio periculo ostendam.

Olim cum arsenicum Iohannis Agricolæ suasu toties sublimare tentarem, ut tandem fixum in vasis fundo permaneret, tunc enim temporis, ob sciendi desiderium, nec fumos, nec vapores, aut quicquam periculi timueram, post multas sublimationes cum vas aperuissem, inspiravi auram palato, ad eam suavem, dulcem, ac gratam, ut cum admiratione antea nunquam similem expertus fuerim, sed post semihorulam stomachum dolentem, & contractum sensi cum omnium membrorum convulsione, respiravi difficulter, sanguinem mixti cum indicibili ardore, subito post, colico dolore correptus, totusque contractus evasi per sesquihoræ spatium: lacte, & oleo restitutus, mediocriter me habui, febris tamen lenta hæctica similis, per integram hyemem me afflixit, quam extinxi vulnerarium herbarum decoctis, & esu cymarum brassicæ, aqua bulliente tabefactarum, aurantio-

Mures delectantur cancris coctis. ideo sunt qui Arsen. exiuijs inspergunt, ut necentur

rum

rum succo, oleo & modico sale conditarum: imò extenuata natura appetebat hunc cibum, vt vix horam cenæ expectare potuerim: hisque remedijs perfectè conuallui.

Geber de argento c. 18. & Basilius de propriet. 7. metallorū de Ioue

At non obstante periculo, sunt qui stannum purum in puluerem exurunt, hic puluis nulla vulgari arte in stannum reduci potest, cū arsenico tamen fit scoria, ex qua singulari artificio purum argentum cum lucro eruitur.

Hanc separationis artem sciuit, & exercuit Sigismundus VVan ciues VVondsiens in Voilandia cum ingenti emolumento, ita vt anno 1464. ibidem Hospitale splendidissimum ædificauerit, institueritque, vt narrat Gasparus Bruschius, quod & hodie cum epitaphio dicti ciuis conspicitur.

Quod ex stanno per arsenicum eliciatur argentum: cōfirmat Clavius in apologia contra Erastum in 2. volum theatri chimici fol. 39. qui videatur.

Fixatur arsenicum cum tartaro, vt docet VVurtz, qui liquor, si cum acido quodam in candidissimum puluerem præcipitatur, abluatur, & ynguētis idoneis permisceatur, vlceribus malignis confert:

HIPPOCRATES. 213

fert: sunt qui huius pulueris quartam grani partem in hæmorrhoidum maximo dolore, non sine fructu propinant.

Cum auripigmentum sit arsenici species, hoc loco peraptè inferendum putavi Turcarum Psyllotrum, Rusina illis dictum, quod *Rusina* Italæ feminae efflagitant, & per plurima ingenia hætenus anxietor sit, sub credulitate aliquid singularis arcani subesse: ait enim Autor quidam.

In Turcarum dominio minerale quoddam Rusina illis dictum inuenitur, quod agendi præstantia omnibus psyllotris iure debet anteponi: licet enim admodum sit temperatum, nec partem, cui adhibetur, vrat, pilos tamen celeriter, & sine dolore perdit, & loca leuia, glabraque reddit, nullo remanente pilorum vestigio.

Sed vt ad votum applicetur, debet in tenuissimum pollinem leuigari, & cum portione media calcis vitæ in aqua dilui. Hanc mixturam Turcicæ mulieres, paulo ante balnei, aut hypocausti ingressu partibus obscænis, & axillis adhibent, quas depilare, & perpetuo glabras manere desiderant.

Est autem rusina scorice ferri
mul-

multum simile, sed leuius, nigrius, & quidpiam exustum referens, vt ex Bellonii obseruationibus cap. 33. lib. 3. narratur. Hæc ille.

Ad instantiam cuiusdam personæ, dictum Turcarum Rusma, per ignem, & aquam examinauimus, & deprehendimus huius basim auripigmentum esse, idem nimirum quo, & Italiae Balneatores in Hypocaustis pro psylotro vtuntur.

Rusma enim cum calce viua commixtum, atque aqua per fusum, scetorem spirat similem auripigmenti, & calcis mixturæ.

Rusma si sublimatur per se, ascendit rubinus veri auripigmenti.

Adeoque Rusma Turcarum, cum facit operationes auripigmenti, nil aliud est, quam auripigmentum concludit Aristoteles.

Terram autem, auripigmento, addunt pinguem, atram, atque cretosam Turcarum balneatores, pro medietate ferè, vt caustica, & mordax, vis per mixturam refrænetur, cautius, & cum maiore iudicio, quam Italiae Balneatores, qui applicant auripigmentum cum calce mixtum inuicem, sine pingui terra, ita vt si nimis supra cutem

HIPPOCRATES. 215

moretur, vrit, & exulcerat, non sine dolore, & cruciatu. Hæc de arsenico exposuisse curiosis, sat est.

Nunc ad mercurium, vnde digressus, redeo, qui sublimatur hac proportione.

Mercurii, seu argenti viui, libras 280., tantum. n. pendet sarcina vnica, vt in ouinis pellibus ex Hydria aduehitur. Mercurii sublimati lib. 20. salis communis, & salis petrae ana lib. 200. capitis mortui referuati lib. 50. vitrioli rubificati lib. 400. omnia separatim debent in puluerem reduci sub lapide molarum calcante.

Mixtio fit hoc modo.

Mercurius viuus, & sublimatus, portioq; salis communis, & salis petrae, prius debent commisceri, & quantumuis salia sint arida facta per exsiccationem, ab hac mixtura tamen statim madefiunt propter mercurii, & nitri frigiditatem, quæ illic humidum in aere condensat, & est causa, vt madefiat materia, sic mercurius inter miscendum cum dictis speciebus moritur, & in puluerem vertitur, cui superadditur reliqua pars salium, perge miscendo ligone ferreo,

ferreo, donec mercurius nullibi
vius appareat.

Hæc mixtura est humidissima,
cui si addere velles vitriolum ru-
bificatum aridissimum, com-
biberet in momento istam humi-
ditatem, & in saxi duritiæ cōverte-
rentur. Oportet itaque loco rubi-
ficati vitrioli, commisceri eaput
mortuum, aut reseruatam de
priori sublimatione, aut de aqua
fortis, perinde hinc est, si modicè sic-
catur mixtura, quam tunc debetis
per cribrum agitare in puluerem
non adeo minutum. Cribratus
puluis tunc commode miscetur
cum vitriolo rubificato.

Iam habes mixturam, qua cum
impleri possunt 16. vasa vitrea
magna, lagenæ formæ (quarta pars
sit vacua) quæ locentur in capitel-
lis, & sublimabis mercurium ex
cineribus (minime vero aperto
igne, vt nugatur ignara plebs in
Mantissa) in 4. furnellis, quorum
quilibet contineat 4. vasa vitrea,
quibus appone alembica, negli-
genter saltem cum suis receptacu-
lis.

Ignis subiectus per 24. horas sit
lentissimus, in illo tempore, salia
dissoluant mercurium, spiratque
in illa actione odor aquæ fortis,
qui

HIPPOCRATES. 217

qui pulmoni valde nocet, imò inspirantem ferè suffocat, sicut Crip-tæ odor puteolis prope Neapolim canem. Post 24. horas odor perijt. & tunc ascendere, vel sublimari incipit mercurius. (aquam fortem collige, quæ fortificatur cum alijs speciebus, adhibeturque in mercurij præcipatione, non autem pro alijs vsibus) calore illo perseverandum est, donec mercurium in forma placentæ à suo capite mortuo separatim in summo videas, quod fit plerumque quinto die, si ignem bene rexeris.

Frifectis rebus, propter graue pondus sublimati, sponte diffringuntur vitrea vasa (fragmenta separatim collige, habent enim aliquid sublimati, quod abra-de, quo cum alia vice mercurius currens, mortificari debet) caue à cinere, ne per rimas decidat supra placentas, quas curiosè ambabus manibusprehendunt, ac seponunt, panes vocant, quorum quilibet pende-bit circiter 25. libras, plus minus iuxta capacitatem vasis, quod plus, vel minus de mixtura capiebat, itavt ex 280. pondo mercurij viui, & 20. sublimati colliges sublimati lib. tercentum, & octoginta. Creuit itaque in pondere mercurius

K vius

viuus 80. libras , non quidem ex acido vitrioli rubificati, vt existimat scriba, quod ob id *caute calcinandum* docet, sed solo sale communi, quod sic probo.

Sublimetur idem mercurius cum eadem proportione nitri, & vitrioli rubificati, absque sale communi, & mercurius ascendet rubeus, nilque ponderis, neque corrosiui acquisiuit, idque est *Crollij Arcanum corallinum*.

*Arcanum
corallinum
Crollij*

Rursus adde huic rubro sublimate tantundem salis marini, quantum nitri erat, vrge moderato igne, & eleuatur in sublimatum corrosiuum, augeturque illud pondus, quod supra indicaui.

Adeoque vitriolum non addit pondus mercurio, sed saltem adiungitur, vt mixtura sit spongiola, vt & ne salia fundantur: nitrum vero, vt dissoluatur, & hæc de sublimate sufficiunt, pergam ad præcipitata.

Minerva manum mouet.

Cap. 24.

Ostendi, quod vitriolum, & nitrum mercurio, nec corrosiuum, nec pondus, in eius sublimata-